

DECIZIA Nr.361
din 7 mai 2015

**referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 218—
222 și art. 241 alin.(1¹) lit.a) din Codul de procedură penală**

Publicată în Monitorul Oficial nr.419 din 12.06.2015

Augustin Zegrean	— președinte
Valer Dorneanu	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Puskás Valentin Zoltán	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Tudorel Toader	— judecător
Mihaela Ionescu	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Iuliana Nedelcu.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 218—222 și art. 241 alin.(1¹) lit.a) din Codul de procedură penală, excepție ridicată de Ala Hani Khalil Hassan în Dosarul nr.445/42/2014 al Curții de Apel Ploiești — Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr.228D/2015.

2. La apelul nominal se constată lipsa părților, față de care procedura de citare este legal îndeplinită. Se prezintă traducător autorizat pentru limba arabă, domnul Dalati Bassam.

3. Reprezentantul Ministerului Public, având cuvântul, susține că prevederile de lege criticate sunt constituționale. În acest sens, arată că legiuitorul nu a prevăzut o durată maximă a arestului la domiciliu în camera preliminară și în cursul judecății în prima instanță, însă, spre deosebire de alte măsuri preventive care au fost declarate neconstituționale pentru aspectul nereglementării atât a termenelor, cât și a duratei maxime pentru care pot fi dispuse, în cazul măsurii preventive a arestului la domiciliu sunt prevăzute termenele pentru care se poate lua, cu posibilitatea prelungirii pentru același termen maxim. Deci durata nu este determinată, însă este determinabilă prin aritmetica termenelor stabilite, în funcție de contextul fiecărei cauze și ținând seama de dispozițiile legale, respectiv posibilitatea judecătorului de cameră preliminară ori a instanței de judecată de a dispune această măsură pentru o perioadă de 30 de zile, de a o prelungi pentru o perioadă tot de 30 de zile, iar, în măsura în care dosarul ajunge în fața acestor magistrați cu măsura arestului la domiciliu deja dispusă, obligația acestora de a verifica, în situația judecătorului de cameră preliminară din 30 în 30 de zile, iar în cazul judecătorului de fond din 60 în 60 de zile, această măsură preventivă. Aceste dispoziții legale care reprezintă obligații ale instanțelor și care vor funcționa automat, iar, în măsura în care nu vor funcționa, va interveni încetarea de drept a măsurii, coroborat cu durata stabilită a acestei măsuri, fac determinabilă durata pe care se poate lua această măsură preventivă. Din acest punct de vedere reprezentantul Ministerului Public apreciază că nu este încălcat dreptul la un proces echitabil. Cât privește dreptul la viața intimă, familială și privată și dreptul la învățătură, arată că magistrații pot, la solicitarea celor interesați, să dispună în cazul arestului la domiciliu, posibilitatea părăsirii acestui domiciliu pentru urmarea unor cursuri, pregătirea profesională și altele, existând dispoziții legale exprese în acest sens. În fine, arată că, în camera preliminară, durata acesteia, potrivit dispozițiilor legale, este de maximum 60 de zile, în consecință, știind că o durată a arestului la domiciliu nu poate depăși 30 de zile, în condițiile unei durate procesuale de maximum 60 de zile, nu este dificil a se determina durata pe care se poate dispune această măsură în camera preliminară, așa încât susține că excepția de neconstituționalitate este nefondată.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

4. Prin Încheierea din data de 5 februarie 2015, pronunțată în Dosarul nr.445/42/2014, **Curtea de Apel Ploiești — Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie, judecătorul de cameră preliminară, a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 218—222 și art. 241 alin.(1¹) lit.a) din Codul de procedură penală.** Excepția a fost ridicată de Ala Hani Khalil Hassan, în procedura de cameră preliminară, la termenul intermediar stabilit de către judecătorul de cameră preliminară pentru verificarea, din oficiu, a legalității și temeiniciei măsurilor preventive.

5. **În motivarea excepției de neconstituționalitate** autorul acesteia susține că textele de lege criticate, prin faptul că nu stabilesc o durată maximă a arestului la domiciliu în procedura de cameră preliminară și de judecată în primă instanță, sunt contrare dispozițiilor constituționale referitoare la dreptul părților la un proces echitabil, la libertatea individuală, libera circulație, viața intimă, familială și privată, dreptul la învățătură, accesul la cultură și restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți. Astfel, prin neprecizarea duratei maxime pentru care se poate dispune măsura arestului la domiciliu, atât în procedura de cameră preliminară, cât și în cursul judecății, măsura preventivă tinde să devină o măsură executorie și, pe cale de consecință, dispozițiile art. 241 alin.(1¹) lit.a) din Codul de procedură penală sunt lipsite de previzibilitate și devin ineficiente, fapt de natură a determina încălcarea dreptului la un proces echitabil. De asemenea, prin posibilitatea de a dispune măsura preventivă pe o durată nelimitată în timp, se încalcă și accesul la învățătură al inculpatului, acesta neputându-și termina studiile de master.

6. **Curtea de Apel Ploiești — Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie, judecătorul de cameră preliminară,** apreciază că excepția de neconstituționalitate este întemeiată. În acest sens, arată că măsurile preventive sunt reținerea, controlul judiciar, controlul judiciar pe cauțiune, arestul la domiciliu și arestarea preventivă [art. 202 alin.(4) lit.a)—e) din Codul de procedură penală], în cazul arestului la domiciliu nefiind reglementate nici termenele și nici durata maximă pe care această măsură poate fi luată sau dispusă de judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată, după sesizarea acesteia din urmă, prin rechizitoriu. În continuare, analizând conținutul legal al instituției arestului la domiciliu, judecătorul de cameră preliminară apreciază că această măsură preventivă constituie o ingerință în dreptul fundamental la libertatea individuală, garantat de art. 23 din Constituție, constituind, în fapt, o măsură intruzivă ce poate afecta și alte drepturi și libertăți fundamentale, respectiv libera circulație, viața intimă, familială și privată [art. 221 alin.(1) și (2) lit.a) și b) din Codul de procedură penală], dreptul la învățătură, inclusiv prin învățământul superior și alte forme de instrucție și perfecționare, dreptul la muncă și protecția socială a muncii, libertatea economică și alte activități similare [art. 221 alin.(6) din Codul de procedură penală]. Consideră că ingerința analizată nu este proporțională cu cauza care a determinat-o, respectiv asigurarea instrucției penale, întrucât nu asigură un just echilibru între interesul public și cel individual, atâta timp cât poate fi dispusă pe o perioadă nelimitată în timp, deși, potrivit principiului proporționalității, reglementat de art. 53 din Constituție, restrângerea exercițiului drepturilor sau libertăților fundamentale are caracter excepțional, ceea ce implică, în mod necesar, și caracterul lor temporar. În concluzie, consideră că neprecizarea unei durate maxime pentru care se poate dispune măsura arestului la domiciliu, în procedura de cameră preliminară, respectiv în cursul judecății, încalcă dispozițiile art. 21, art. 23, art. 25, art. 26, art. 32 și art.53 din Constituție și, indirect, atrage ineficiența dispozițiilor art. 241 alin.(1¹) lit.a) din Codul de procedură penală ce reglementează cazurile în care se constată încetarea de drept a acestei măsuri preventive.

7. Potrivit prevederilor art. 30 alin.(1) din Legea nr.47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate invocate.

8. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului, Guvernul și Avocatul Poporului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

9. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit.d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin.(2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr.47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

10. Obiect al excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 218—222 și art. 241 alin.(1¹) lit.a) din Codul de procedură penală, care au următorul conținut:

Art. 218: „*Condițiile generale de luare a măsurii arestului la domiciliu*

Art. 218. — (1) *Arestul la domiciliu se dispune de către judecătorul de drepturi și libertăți, de către judecătorul de cameră preliminară sau de către instanța de judecată, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute la art. 223 și luarea acestei măsuri este necesară și suficientă pentru realizarea unuia dintre scopurile prevăzute la art. 202 alin.(1).*

(2) *Aprecierea îndeplinirii condițiilor prevăzute la alin.(1) se face ținându-se seama de gradul de pericol al infracțiunii, de scopul măsurii, de sănătatea, vârsta, situația familială și alte împrejurări privind persoana față de care se ia măsura.*

(3) *Măsura nu poate fi dispusă cu privire la inculpatul față de care există suspiciunea rezonabilă că a săvârșit o infracțiune asupra unui membru de familie și cu privire la inculpatul care a fost anterior condamnat definitiv pentru infracțiunea de evadare.*

(4) *Persoanei față de care s-a dispus măsura arestului la domiciliu i se comunică, sub semnătură, în scris, drepturile prevăzute la art. 83, dreptul prevăzut la art. 210 alin.(1) și (2), dreptul de acces la asistență medicală de urgență, dreptul de a contesta măsura și dreptul de a solicita revocarea sau înlocuirea acestei măsuri cu o altă măsură preventivă, iar în cazul în care persoana nu poate ori refuză să semneze, se va încheia un proces-verbal.”*

Art. 219: „*Luarea măsurii arestului la domiciliu de către judecătorul de drepturi și libertăți*

Art. 219. — (1) *Judecătorul de drepturi și libertăți de la instanța căreia i-ar reveni competența să judece cauza în primă instanță sau de la instanța corespunzătoare în grad acesteia în a cărei circumscripție se află locul unde s-a constatat săvârșirea infracțiunii ori sediul parchetului din care face parte procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală poate dispune, la propunerea motivată a procurorului, arestul la domiciliu al inculpatului.*

(2) *Procurorul înaintează judecătorului de drepturi și libertăți propunerea prevăzută la alin.(1) împreună cu dosarul cauzei.*

(3) *Judecătorul de drepturi și libertăți, sesizat conform alin.(1), fixează termen de soluționare în camera de consiliu în termen de 24 de ore de la înregistrarea propunerii și dispune citarea inculpatului.*

(4) *Neprezentarea inculpatului nu împiedică judecătorul de drepturi și libertăți să soluționeze propunerea înaintată de procuror.*

(5) *Judecătorul de drepturi și libertăți îl audiază pe inculpat atunci când acesta este prezent.*

(6) *Asistența juridică a inculpatului și participarea procurorului sunt obligatorii.*

(7) *Judecătorul de drepturi și libertăți admite sau respinge propunerea procurorului prin încheiere motivată.*

(8) *Dosarul cauzei se restituie organului de urmărire penală, în termen de 24 de ore de la expirarea termenului de formulare a contestației.*

(9) *Judecătorul de drepturi și libertăți care respinge propunerea de arestare preventivă a inculpatului poate dispune, prin aceeași încheiere, luarea uneia dintre măsurile preventive prevăzute la art. 202 alin.(4) lit.b) și c), dacă sunt întrunite condițiile prevăzute de lege.”*

Art. 220: „*Luarea măsurii arestului la domiciliu de către judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată*

Art. 220. — (1) *Judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată în fața căreia se află cauza poate dispune, prin încheiere, arestul la domiciliu al inculpatului, la cererea motivată a procurorului sau din oficiu.*

(2) Judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată, sesizată conform alin.(1), dispune citarea inculpatului. Audierea inculpatului este obligatorie dacă acesta se prezintă la termenul fixat.

(3) Asistența juridică a inculpatului și participarea procurorului sunt obligatorii.

(4) Dispozițiile art. 219 alin.(4), (7) și (9) se aplică în mod corespunzător.”

Art. 221: „Conținutul măsurii arestului la domiciliu

Art. 221. — (1) Măsura arestului la domiciliu constă în obligația impusă inculpatului, pe o perioadă determinată, de a nu părăsi imobilul unde locuiește, fără permisiunea organului judiciar care a dispus măsura sau în fața căruia se află cauza și de a se supune unor restricții stabilite de acesta.

(2) Pe durata arestului la domiciliu, inculpatul are următoarele obligații:

a) să se prezinte în fața organului de urmărire penală, a judecătorului de drepturi și libertăți, a judecătorului de cameră preliminară sau a instanței de judecată ori de câte ori este chemat;

b) să nu comunice cu persoana vătămată sau membrii de familie ai acesteia, cu alți participanți la comiterea infracțiunii, cu martorii ori experții, precum și cu alte persoane stabilite de organul judiciar.

(3) Judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată poate dispune ca pe durata arestului la domiciliu inculpatul să poarte permanent un sistem electronic de supraveghere.

(4) În cuprinsul încheierii prin care se dispune măsura sunt prevăzute în mod expres obligațiile pe care inculpatul trebuie să le respecte și i se atrage atenția că, în caz de încălcare cu rea-credință a măsurii sau a obligațiilor care îi revin, măsura arestului la domiciliu poate fi înlocuită cu măsura arestării preventive.

(5) Pe durata măsurii, inculpatul poate părăsi imobilul prevăzut la alin.(1) pentru prezentarea în fața organelor judiciare, la chemarea acestora.

(6) La cererea scrisă și motivată a inculpatului, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată, prin încheiere, îi poate permite acestuia părăsirea imobilului pentru prezentarea la locul de muncă, la cursuri de învățământ sau de pregătire profesională ori la alte activități similare sau pentru procurarea mijloacelor esențiale de existență, precum și în alte situații temeinic justificate, pentru o perioadă determinată de timp, dacă acest lucru este necesar pentru realizarea unor drepturi ori interese legitime ale inculpatului.

(7) În cazuri urgente, pentru motive întemeiate, inculpatul poate părăsi imobilul, fără permisiunea judecătorului de drepturi și libertăți, a judecătorului de cameră preliminară sau a instanței de judecată, pe durata de timp strict necesară, informând imediat despre aceasta instituția, organul sau autoritatea desemnată cu supravegherea sa și organul judiciar care a luat măsura arestului la domiciliu ori în fața căruia se află cauza.

(8) Copia încheierii judecătorului de drepturi și libertăți, a judecătorului de cameră preliminară sau a instanței de judecată prin care s-a luat măsura arestului la domiciliu se comunică, de îndată, inculpatului și instituției, organului sau autorității desemnate cu supravegherea sa, organului de poliție în a cărei circumscripție locuiește acesta, serviciului public comunitar de evidență a persoanelor și organelor de frontieră.

(9) Instituția, organul sau autoritatea desemnate de organul judiciar care a dispus arestul la domiciliu verifică periodic respectarea măsurii și a obligațiilor de către inculpat, iar în cazul în care constată încălcări ale acestora, sesizează de îndată procurorul, în cursul urmăririi penale, judecătorul de cameră preliminară, în procedura de cameră preliminară, sau instanța de judecată, în cursul judecății.

(10) Pentru supravegherea respectării măsurii arestului la domiciliu sau a obligațiilor impuse inculpatului pe durata acesteia, organul de poliție poate pătrunde în imobilul unde se execută măsura, fără învoirea inculpatului sau a persoanelor care locuiesc împreună cu acesta.

(11) În cazul în care inculpatul încalcă cu rea-credință măsura arestului la domiciliu sau obligațiile care îi revin ori există suspiciunea rezonabilă că a săvârșit cu intenție o nouă infracțiune pentru care s-a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale împotriva sa, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară ori instanța de judecată,

la cererea motivată a procurorului sau din oficiu, poate dispune înlocuirea arestului la domiciliu cu măsura arestării preventive, în condițiile prevăzute de lege.”

Art. 222: „Durata arestului la domiciliu

Art. 222. — (1) În cursul urmăririi penale, arestul la domiciliu poate fi luat pe o durată de cel mult 30 de zile.

(2) Arestul la domiciliu poate fi prelungit, în cursul urmăririi penale, numai în caz de necesitate, dacă se mențin temeiurile care au determinat luarea măsurii sau au apărut temeiuri noi, fiecare prelungire neputând să depășească 30 de zile.

(3) În cazul prevăzut la alin.(2), prelungirea arestului la domiciliu poate fi dispusă de către judecătorul de drepturi și libertăți de la instanța căreia i-ar reveni competența să judece cauza în primă instanță sau de la instanța corespunzătoare în grad acesteia în a cărei circumscripție se află locul unde s-a constatat săvârșirea infracțiunii ori sediul parchetului din care face parte procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală.

(4) Judecătorul de drepturi și libertăți este sesizat în vederea prelungirii măsurii de către procuror, prin propunere motivată, însoțită de dosarul cauzei, cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea duratei acesteia.

(5) Judecătorul de drepturi și libertăți, sesizat potrivit alin.(4), fixează termen de soluționare a propunerii procurorului, în camera de consiliu, mai înainte de expirarea duratei arestului la domiciliu și dispune citarea inculpatului.

(6) Participarea procurorului este obligatorie.

(7) Judecătorul de drepturi și libertăți admite sau respinge propunerea procurorului prin încheiere motivată.

(8) Dosarul cauzei se restituie organului de urmărire penală, în termen de 24 de ore de la expirarea termenului de formulare a contestației.

(9) Durata maximă a măsurii arestului la domiciliu, în cursul urmăririi penale, este de 180 de zile.

(10) Durata privării de libertate dispusă prin măsura arestului la domiciliu nu se ia în considerare pentru calculul duratei maxime a măsurii arestării preventive a inculpatului în cursul urmăririi penale.

(11) Dispozițiile art. 219 alin.(4)—(6) se aplică în mod corespunzător.”

Art. 241 alin.(1¹) lit.a): „Încetarea de drept a măsurilor preventive [...]

(1¹) Arestarea preventivă și arestul la domiciliu încetează de drept:

a) în cursul urmăririi penale sau în cursul judecății în primă instanță, la împlinirea duratei maxime prevăzute de lege;”.

11. În opinia autorului excepției de neconstituționalitate, prevederile de lege criticate contravin dispozițiilor constituționale cuprinse în art. 21 privind dreptul părților la un proces echitabil, art. 23 referitor la libertatea individuală, art. 25 privind libera circulație, art. 26 relativ la viața intimă, familială și privată, art. 32 referitor la dreptul la învățătură, art. 33 privind accesul la cultură și art. 53 relativ la restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți.

12. Analizând excepția de neconstituționalitate, Curtea observă că, prin rechizitoriul nr.6/D/P/2012 emis la data de 30 mai 2014 de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție — DIICOT — Biroul Teritorial Dâmbovița, alături de alți 27 de inculpați, persoane fizice, cetățeni români și cetățeni străini, s-a dispus trimiterea în judecată a inculpatului, autor al excepției de neconstituționalitate, Ala Hani Khalil Hassan, plasat în arest la domiciliu. Cauza s-a înregistrat pe rolul Curții de Apel Ploiești sub nr.445/42/2014 din data de 30 mai 2014, la data invocării excepției de neconstituționalitate dosarul aflându-se în procedura de cameră preliminară, în sensul că încheierea pronunțată în camera de consiliu la data de 27 octombrie 2014, prin care s-a dispus începerea judecății, nu a rămas definitivă, întrucât s-au formulat contestații cu privire la aceasta, în temeiul art. 347 din Codul de procedură penală, de către o parte dintre inculpați, printre care și autorul excepției de neconstituționalitate. De asemenea, Curtea observă că durata arestului la domiciliu al autorului excepției de neconstituționalitate până la data termenului intermediar din 2 februarie 2015 stabilit de către judecătorul de cameră preliminară pentru verificarea, din oficiu, a legalității și temeiniciei măsurilor preventive, termen la care a fost invocată prezenta excepție de neconstituționalitate, a fost de 10 luni. În aceste condiții, Curtea reține că, deși art. 343 din Codul de procedură penală stabilește că durata procedurii în cameră preliminară este de cel mult 60 de zile de la data înregistrării cauzei la instanță, întrucât, potrivit art. 347 alin.(1) din același cod, procurorul și inculpatul pot face contestație cu privire la modul de soluționare a

cererilor și a excepțiilor, precum și împotriva soluțiilor prevăzute la art. 346 alin.(3)—(5), dispuse de judecătorul de cameră preliminară, și ținând cont de faptul că Înalta Curte de Casație și Justiție, prin Decizia nr.5 din 8 decembrie 2014, pronunțată în recurs în interesul legii, a statuat că în materia contestației reglementate de art. 347 din Codul de procedură penală se instituie efectul suspensiv al acesteia, contestația declarată în termen fiind suspensivă de executare [conform art. 425¹ alin.(4) din Codul de procedură penală, la soluționarea contestației dispozițiile art. 416 din Codul de procedură penală se aplică în mod corespunzător], procedura în camera preliminară s-a prelungit peste termenul prevăzut de lege. Așa încât suspendarea începerii judecării prin exercitarea căii de atac a contestației a avut drept consecință prelungirea fazei procesuale a camerei preliminare până la momentul soluționării contestației formulate în temeiul art. 347 din Codul de procedură penală și al rămânerii definitive a încheierii atacate pe calea contestației, pe cale de consecință fiind prelungită și durata măsurii arestului la domiciliu cât privește pe autorul excepției de neconstituționalitate.

13. Curtea reține că măsura arestului la domiciliu a fost reglementată pentru prima dată prin dispozițiile Codului de procedură penală — Legea nr.135/2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.486 din 15 iulie 2010. Potrivit art. 202 alin.(4) lit.d) din Codul de procedură penală, una dintre măsurile preventive care se pot dispune este cea a arestului la domiciliu, această măsură fiind reglementată de dispozițiile art.218—222, titlul V, capitolul I, secțiunea a 5-a din Codul de procedură penală.

14. Totodată, Curtea reține că, prin Decizia nr.650 din 11 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.30 din 14 ianuarie 2015, paragraful 20, a statuat în sensul că, din perspectiva naturii/substanței, duratei, efectelor, modalității de executare și a intensității, atât măsura arestului preventiv, cât și măsura preventivă a arestului la domiciliu privesc o interferență majoră în dreptul la libertate individuală a persoanei. Așa fiind, atât persoanele aflate în arest preventiv, cât și cele aflate în arest la domiciliu se află într-o formă de privare de libertate, de vreme ce, spre deosebire de controlul judiciar sau controlul judiciar pe cauțiune, unde se poate impune interdicția de a părăsi țara sau o anumită localitate, ce reprezintă o restrângere a exercițiului la liberă circulație, atât în cazul arestului la domiciliu, cât și în cazul arestului preventiv inculpatul este obligat, pe durata luării măsurilor, să se afle într-un loc anume desemnat.

15. De asemenea, în susținerea caracterului de măsură privativă de libertate a arestului la domiciliu, Curtea reține în continuare alte două argumente de natură normativă. Astfel, cât privește condițiile de luare a măsurii arestului la domiciliu, art.218 din Codul de procedură penală face trimitere la art. 223 din același cod care reglementează condițiile și cazurile de aplicare a măsurii arestării preventive și, totodată, reglementează expres faptul că această măsură poate fi dispusă de către un judecător (judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară și instanța de judecată), iar nu de către procuror, așa încât Curtea reține că și din această perspectivă cele două măsuri preventive au un regim juridic similar. De altfel, Curtea reține Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 6 noiembrie 1980, pronunțată în *Cauza Guzzardi împotriva Italiei*, (paragrafele 93 și 95), potrivit căreia privarea de libertate poate îmbrăca diverse forme, nu întotdeauna asemănătoare cu închisoarea, acestea fiind necesar a fi evaluate nu din perspectiva formei, ci a conținutului, cum ar fi obligația de a sta într-un spațiu limitat, izolarea de societate și de familie, încetarea îndeplinirii îndatoririlor oficiale, imposibilitatea contactului liber cu diferite categorii de persoane.

16. În continuare, cât privește durata măsurii arestului la domiciliu, Curtea reține că, potrivit art. 222 din Codul de procedură penală, în cursul urmăririi penale, arestul la domiciliu poate fi luat pe o durată de cel mult 30 de zile, ce poate fi prelungită numai în caz de necesitate, dacă se mențin temeiurile care au determinat luarea măsurii sau au apărut temeiuri noi, fiecare prelungire neputând să depășească 30 de zile. De asemenea, durata maximă a măsurii arestului la domiciliu, în cursul urmăririi penale, este de 180 de zile.

17. Curtea observă că în mod identic este reglementată și durata măsurii arestului preventiv în cursul urmăririi penale, art.233 alin.(1) din Codul de procedură penală stabilind că, în cursul urmăririi penale, durata arestului preventiv al inculpatului nu poate depăși 30 de zile, în afară de cazul când este prelungită în condițiile legii, respectiv art. 236 alin.(2) raportat la art. 234 din același cod, pentru o durată de cel mult 30 de zile, art. 236 alin.(4) stabilind că durata totală a arestului preventiv al inculpatului în cursul urmăririi penale nu poate depăși un

termen rezonabil și nu poate fi mai mare de 180 de zile. În continuare art. 238 alin.(1) din Codul de procedură penală prevede că arestarea preventivă a inculpatului poate fi dispusă, în procedura de cameră preliminară și în cursul judecății, de către judecătorul de cameră preliminară sau de către instanța de judecată în fața căreia se află cauza, din oficiu ori la propunerea motivată a procurorului, pentru o perioadă de cel mult 30 de zile, pentru aceleași temeuri și în aceleași condiții ca și arestarea preventivă dispusă de către judecătorul de drepturi și libertăți în cursul urmăririi penale, art. 239 din același cod stabilind că, în cursul judecății în primă instanță, durata totală a arestării preventive a inculpatului nu poate depăși un termen rezonabil și nu poate fi mai mare de jumătatea maximului special prevăzut de lege pentru infracțiunea care face obiectul sesizării instanței de judecată; în toate cazurile, durata arestării preventive în primă instanță nu poate depăși 5 ani.

18. Cât privește însă măsura arestului la domiciliu, Curtea reține că art. 220 din Codul de procedură penală prevede că judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată în fața căreia se află cauza pot dispune, prin încheiere, arestul la domiciliu al inculpatului, la cererea motivată a procurorului sau din oficiu, neprecizându-se, însă, nici termenul și nici durata maximă pentru care poate fi dispusă această măsură în cele două faze procesuale.

19. Cu privire la verificarea legalității și a temeiniciei măsurilor preventive, Curtea observă că, în procedura de cameră preliminară, art. 207 alin.(6) raportat la art. 348 din Codul de procedură penală prevede că, în tot cursul procedurii de cameră preliminară, judecătorul de cameră preliminară, din oficiu, verifică periodic, dar nu mai târziu de 30 de zile, dacă subzistă temeiurile care au determinat luarea măsurii arestării preventive și a măsurii arestului la domiciliu. Totodată, potrivit art. 208 alin.(4) raportat la art. 362 din Codul de procedură penală, în tot cursul judecății, instanța, din oficiu, prin încheiere, verifică periodic, dar nu mai târziu de 60 de zile, dacă subzistă temeiurile care au determinat menținerea măsurii arestării preventive și a măsurii arestului la domiciliu dispuse față de inculpat. Curtea reține că aceste din urmă dispoziții reprezintă aplicarea, în cadrul legislației infraconstituționale, a garanțiilor constituționale privitoare la libertatea individuală, de vreme ce, potrivit art. 23 alin.(6) din Constituție, în faza de judecată instanța este obligată, în condițiile legii, să verifice periodic, și nu mai târziu de 60 de zile, legalitatea și temeinicia arestării preventive și să dispună, de îndată, punerea în libertate a inculpatului, dacă temeiurile care au determinat arestarea preventivă au încetat sau dacă instanța constată că nu există temeuri noi care să justifice menținerea privării de libertate. Această verificare periodică presupune însă existența unei măsuri preventive luate inițial, pe o anumită durată. Or, tocmai acest lucru nu este reglementat de dispozițiile art. 218—222 din Codul de procedură penală în ceea ce privește arestul la domiciliu. În acest context, Curtea observă și că, potrivit Recomandării nr.11(80) a Comitetului de miniștri către statele membre cu privire la detențiunea în așteptarea judecării, adoptată de către Comitetul de miniștri al Consiliului Europei în data de 27 iunie 1980, în lumina Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, statele membre trebuie să se asigure că legislația și practica lor în cazuri care implică detențiunea în așteptarea procesului se călăuzesc după anumite principii, printre care și cel statuat la art. 11 pct.13 potrivit căruia *„Detențiunea în așteptarea judecării nu se va prelungi mai mult decât este necesar în lumina obiectivelor stabilite în principiul 3, nici nu va fi continuată dacă perioada petrecută în detențiune în așteptarea judecării ar fi disproporționată față de sentința care poate fi pronunțată în cazul condamnării”*, având în vedere că, în preambulul recomandării, se afirmă că *„este de dorit, din motive umanitare și sociale, reducerea aplicării detențiunii în așteptarea judecării la un minimum compatibil cu interesele justiției”*.

20. Așa încât, având în vedere toate cele expuse, reținând că atât persoanele aflate în arest preventiv, cât și cele aflate în arest la domiciliu se află într-o formă de privare de libertate, iar din perspectiva naturii/substanței, efectelor, manierei de executare și a intensității, a condițiilor și cazurilor de luare a acestora, cele două măsuri privesc o interferență majoră în dreptul la libertatea individuală a persoanei, și observând că doar în cazul arestării preventive normele procesual penale reglementează atât termenele, cât și durata maximă pentru care această măsură poate fi dispusă în procedura de cameră preliminară și de judecată în primă instanță, Curtea urmează a examina susținerile autorului excepției potrivit cărora nereglementarea în normele procesual penale criticate a duratei maxime pentru care poate fi dispusă măsura arestului la domiciliu în procedura de cameră preliminară și de judecată în

primă instanță determină încălcarea dispozițiilor art. 23, 25, 26, 32, 33 și 53 din Legea fundamentală.

21. Pentru început, Curtea reamintește faptul că atât instanța de la Strasbourg, cât și Curtea Constituțională au stabilit în jurisprudența lor faptul că arestul la domiciliu este considerat „o privare de libertate”, în sensul art. 5 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, constituind o ingerință în dreptul fundamental al libertății individuale, prevăzut de art. 23 din Constituție (în acest sens, a se vedea Decizia nr.650 din 11 noiembrie 2014, precizată în paragraful 14, în care au fost reținute Hotărârea din 2 august 2001, pronunțată în *Cauza Mancini împotriva Italiei*; Hotărârea din 28 noiembrie 2002, pronunțată în *Cauza Lavents împotriva Letoniei*; Hotărârea din 8 iulie 2004, pronunțată în *Cauza Vachev împotriva Bulgariei*; Hotărârea din 30 septembrie 2004, pronunțată în *Cauza Nikolova împotriva Bulgariei (nr.2)*; Hotărârea din 30 martie 2006, pronunțată în *Cauza Pekov împotriva Bulgariei* și Hotărârea din 7 noiembrie 2013, pronunțată în *Cauza Ermakov împotriva Rusiei*).

22. Curtea reține, de asemenea, că arestul la domiciliu reprezintă o măsură intruzivă ce poate afecta și alte drepturi și libertăți fundamentale, respectiv libera circulație [art. 221 alin.(1) și (2) lit.a) și b) din Codul de procedură penală], viața intimă, familială și privată [art. 221 alin.(9) și (10) din Codul de procedură penală], dreptul la învățătură și munca și protecția socială a muncii [art. 221 alin.(6) din Codul de procedură penală], reglementate în art. 25, 26, 32 și, respectiv, art. 41 din Constituție. Drepturile fundamentale anterior enumerate nu sunt absolute prin natura lor, ele putând fi supuse unor limitări rezonabile, însă, în cauză, normele procesuale penale se referă la o restrângere a exercitării drepturilor, situație în care Curtea constată incidența în cauză a art. 53 din Legea fundamentală, așa încât urmează să analizeze dacă această restrângere este conformă cu prevederile textului constituțional.

23. În continuare, din analiza dispozițiilor constituționale ale art. 53, Curtea reține condițiile care trebuie îndeplinite pentru restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți, respectiv: domeniul să vizeze doar drepturile fundamentale, și nu orice drepturi subiective de natură legală sau convențională; restrângerea exercițiului acestor drepturi să poată fi îndeplinită numai prin lege; restrângerea să poată opera numai dacă se impune și doar dacă este necesară într-o societate democratică, restrângerea să poată opera numai în una din ipotezele limitativ enumerate de art. 53 din Constituție; restrângerea să fie proporțională cu cauza, restrângerea să fie nediscriminatorie; restrângerea să nu afecteze substanța dreptului (a se vedea Decizia nr.872 și nr.874 din 25 iunie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.433 din 28 iunie 2010).

24. Raportând condițiile arătate la prezenta cauză, Curtea reține că ingerința generată de măsura arestului la domiciliu vizează drepturi fundamentale, respectiv dreptul la libertate individuală, libera circulație, viața intimă, familială și privată, dreptul la învățătură și munca și protecția socială a muncii, este reglementată prin lege, respectiv art. 218—222 din Codul de procedură penală, are ca scop legitim desfășurarea instrucției penale, fiind o măsură judiciară aplicabilă în cursul urmăririi penale, al procedurii de cameră preliminară și al judecării în primă instanță, se impune, fiind adecvată *in abstracto* scopului legitim urmărit, este nediscriminatorie și este necesară într-o societate democratică, pentru protejarea valorilor statului de drept.

25. Ingerința analizată nu este însă proporțională cu cauza care a determinat-o, așa încât Curtea reține că dispunerea măsurii arestului la domiciliu, în procedura de cameră preliminară și a judecării în primă instanță, fără a se reglementa cu privire la termenele pentru care poate fi dispusă și durata maximă a acesteia, nu asigură un just echilibru între interesul public și cel individual, întrucât această măsură poate fi dispusă pentru o perioadă nelimitată de timp. Principiul proporționalității, astfel cum este reglementat în ipoteza particulară a art. 53 din Constituție, presupune caracterul excepțional al restrângerilor exercițiului drepturilor sau libertăților fundamentale, ceea ce implică, în mod necesar, și caracterul lor temporar. Din moment ce autoritățile publice pot recurge la restrângerea exercițiului unor drepturi în lipsa unor alte soluții, pentru salvagardarea valorilor statului democratic, este logic ca această măsură gravă să înceteze de îndată ce a încetat și cauza care a provocat-o (a se vedea Decizia nr.872 din 25 iunie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.433 din 28 iunie 2010). Acesta este și sensul dat dispozițiilor art. 53 din Legea fundamentală de

către Curtea Constituțională, prin jurisprudența sa constantă. De altfel, aceste considerente de principiu se regăsesc și în Decizia nr.712 din 4 decembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.33 din 15 ianuarie 2015, prin care Curtea a admis excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 211—217 din Codul de procedură penală, statuând faptul că măsura controlului judiciar reprezintă o măsură intruzivă ce afectează atât dreptul fundamental al libertății individuale, cât și libera circulație, viața intimă, familială și privată, libertatea întrunirilor, munca și protecția socială a muncii și libertatea economică, așa încât nereglementarea termenelor și a duratei maxime pentru care controlul judiciar și controlul judiciar pe cauțiune pot fi dispuse aduce atingere principiului proporționalității, astfel cum este reglementat în art.53 din Constituție, și care presupune caracterul excepțional al restrângerilor exercițiului drepturilor sau libertăților fundamentale, ceea ce implică, în mod necesar, și caracterul lor temporar.

26. Față de dispozițiile constituționale la care s-a făcut referire, Curtea constată că normele procesual penale ale art.222 cu denumirea marginală „Durata arestului la domiciliu”, prin faptul că nu reglementează nici termenele pentru care poate fi dispusă și nici durata maximă a acestei măsuri în procedura de cameră preliminară și de judecată în primă instanță, sunt neconstituționale, de vreme ce organele judiciare pot dispune măsura arestului la domiciliu pentru perioade nelimitate de timp, pe cale de consecință fiind restrâns, în mod nelimitat temporal, exercițiul drepturilor și libertăților fundamentale vizate de conținutul acestei măsuri. Așa încât, potrivit standardelor de constituționalitate anterior arătate, Curtea constată că o asemenea restrângere este neconstituțională, întrucât încalcă principiul proporționalității, afectând substanța drepturilor fundamentale vizate, nerezumându-se la restrângerea exercițiului acestora.

27. În acest context, Curtea reține Hotărârea din 28 martie 2000, pronunțată în Cauza *Baranowski împotriva Poloniei* (paragraful 56), în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că practica prin care, datorită unei lacune legislative, o persoană este deținută pentru o perioadă nedeterminată este în contradicție cu principiul securității raporturilor juridice.

28. Curtea observă, de asemenea, că o altă instanță constituțională, respectiv Curtea Constituțională a Federației Ruse, pronunțându-se prin Hotărârea nr.27 — П din 6 decembrie 2011 cu privire la nereglementarea în Codul de procedură penală a termenelor pentru care poate fi dispus arestul la domiciliu, a procedurii de stabilire și prelungire a acestei măsuri, a stabilit că „noțiunea de «privare de libertate» are o semnificație autonomă, implicând faptul că orice măsură legală care în fapt se traduce printr-o privare de libertate trebuie să respecte criteriile de legalitate stabilite prin art. 22 din Constituție și art. 5 din Convenția pentru protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Nimeni nu poate fi supus restrângerii drepturilor pentru un termen nedefinit sau exagerat de lung. Legiuitorul trebuie să stabilească termene clare și rezonabile pentru restrângerile permise de lege a drepturilor și libertăților. [...] Arestul la domiciliu este o măsură de restrângere a drepturilor care implică izolarea persoanei, fapt care obligă legiuitorul să stabilească prin lege o perioadă care să fie în acord cu principiile justiției și echității, pentru a exclude posibilitatea arbitrariului și a restrângerilor disproporționate a libertății.” Curtea Constituțională a Federației Ruse a constatat, totodată, că atât detenția, cât și arestul la domiciliu implică șederea obligatorie într-un spațiu limitat, izolarea de societate, încetarea îndeplinirii îndatoririlor oficiale sau de muncă, imposibilitatea de a circula liber și de a lua legătura cu diferite categorii de persoane, restrângând nemijlocit însuși dreptul la libertate, nu doar condițiile de realizare a acestuia și, de asemenea, a reținut că „Principiul egalității juridice impune cerințe de certitudine formală, precizie, claritate, lipsă de ambiguitate a normelor legale, precum și coordonarea acestora, pentru o înțelegere și interpretare uniformă a legii. Codul de procedură penală nu indică termenul arestului la domiciliu și nici procedura de stabilire și prelungire a sa. [...] În absența bazei legale pentru modificarea măsurii arestului la domiciliu, aceasta poate depăși termenele maxime stabilite pentru detenție. Așadar, persoanele care respectă condițiile arestului la domiciliu, fără a atrage luarea în privința lor a măsurii mai aspre a detenției, sunt puse într-o poziție mai precară decât cele care au eludat aceste condiții, fapt ce încalcă principiul constituțional al dreptății. Mai mult, arestul la domiciliu poate depăși nu doar termenul-limită al detenției stabilit

de art. 109, ci și durata pedepsei stabilită de instanță pentru infracțiunea comisă, ceea ce încalcă principiul prezumpției de nevinovăție prevăzut la art.49 din Constituție, care implică faptul că, până când sentința pronunțată nu devine aplicabilă, suspectului sau acuzatului nu i se pot impune restricții comparabile, ca termen și severitate, cu pedeapsa penală.”

29. Cât privește dispozițiile art. 241 alin.(1¹) din Codul de procedură penală, Curtea observă că acestea reglementează două cazuri de încetare de drept aplicabile exclusiv măsurii arestului la domiciliu și arestării preventive, respectiv, în cursul urmăririi penale sau în cursul judecătii în primă instanță, la împlinirea duratei maxime prevăzute de lege; în apel, dacă durata măsurii a atins durata pedepsei pronunțate în hotărârea de condamnare. Totodată, Curtea observă că art. 241 alin.(1) lit.a) din Codul de procedură penală reglementează, ca o primă modalitate de încetare de drept a măsurilor preventive, expirarea termenelor prevăzute de lege. Astfel, din interpretarea sistematică a normelor procesual penale precitate, reiese necesitatea reglementării în cuprinsul legii procesual penale a termenelor și a duratei maxime pentru care poate fi dispusă măsura arestului la domiciliu, în procedura de cameră preliminară și de judecată în primă instanță, având în vedere și faptul că, în ceea ce privește măsurile preventive pentru care legea prevede o durată maximă, împlinirea acesteia are ca efect încetarea de drept a măsurii, punerea în libertate a inculpatului și ridicarea celorlalte restricții impuse, o astfel de reglementare având caracter de ocrotire și de garanție împotriva unei prelungiri ilegale a măsurii preventive dispuse. Așa încât Curtea constată că, deși prevederile art. 241 alin.(1¹) din Codul de procedură penală stabilesc același regim juridic, sub aspectul cazurilor de încetare de drept, atât pentru măsura arestului la domiciliu, cât și pentru măsura arestului preventiv, nereglementarea duratei maxime pentru care poate fi dispus arestul la domiciliu în procedura de cameră preliminară și de judecată în primă instanță atrage ineficiența acestor prevederi, iar nu neconstituționalitatea lor.

30. În privința efectelor deciziilor Curții Constituționale, potrivit art. 147 alin.(1) din Constituție, *„Dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, precum și cele din regulamente, constatate ca fiind neconstituționale, își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept.”* În cauză, Curtea reține că remedierea deficienței de reglementare constatate prin prezenta decizie până la data publicării ei în Monitorul Oficial al României, Partea I, determină înlăturarea viciului de neconstituționalitate și menținerea în fondul activ al legislației a dispozițiilor art. 222 din Codul de procedură penală, împreună cu corectivele aduse în sensul arătat prin prezenta decizie.

31. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit.d) și al art. 147 alin.(4) din Constituție, al art. 1—3, al art. 11 alin.(1) lit.A. d) și al art. 29 din Legea nr.47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Ala Hani Khalil Hassan în Dosarul nr.445/42/2014 al Curții de Apel Ploiești — Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie și constată că dispozițiile art. 222 din Codul de procedură penală sunt neconstituționale.

2. Respinge excepția de neconstituționalitate ridicată de același autor în același dosar al aceleiași instanțe și constată că dispozițiile art. 218—221 și art. 241 alin.(1¹) lit.a) din Codul de procedură penală sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Curții de Apel Ploiești — Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 7 mai 2015.